

Mérnöki örökségünk népszerűsítése az internet világában

Promoting our engineering heritage in the internet world

SIPOS László József, mérnök, rovatszerkesztő

<https://itf.njszt.hu/szemely/sipos-laszlo-jozsef>

Abstract

The presentation is about the historical antecedents of the Hungarian Chamber of Engineers (MMK); for the operation of the Historical Committee, which was established more than 20 years ago; to some sections of Mérnök Újság (www.mernokvagyok.hu), published in nearly 20 000 copies, sent to members and available electronically to anyone with a delay of one month; and directs attention to two subdirectories of www.mmk.hu. For more than thirty years, we have been helping our readers by continuously publishing examples that can be followed.

Keywords: Hungarian Chamber of Engineers, technical history, communication, internet, qualification

Kivonat

Az előadás a Magyar Mérnöki Kamara (MMK) történelmi előzményeire; a több mint 20 éve alakult Történelmi Bizottság működésére; az MMK által gondozott közel 20 000 példányban megjelenő, tagoknak megküldött és egy hónap késleltetéssel bárki számára elektronikusan is elérhető Mérnök Újság (www.mernokvagyok.hu) egyes rovataira; és a www.mmk.hu két alkönyvtárára irányítja a figyelmet. Több mint harminc éve, követhető példák folyamatos közreadásával segítjük az olvasóinkat.

Kulcsszavak: Magyar Mérnöki Kamara, technikatörténet, kommunikáció, internet, minősítés

Mottó:

*„Historia est magistra vitae, azaz a történelem az élet tanítómestere, vallották már az ókori bölcsék.
Nem tudni mi történt születésed előtt anyyi, mint mindig gyermeknek lenni.
A történelemben gondolkodni tehát nem alkalmi munka, hanem folyamatos feladat.”
– Apáczai Csere János (1625-1659) erdélyi pedagógus*

1. TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEK

A társadalom egyes tevékenységektől (pld. műszaki tervezés, szakértés) kiemelkedő felelősséget vár el és ehhez garanciát is kíván. Történelmi ismereteinkből tudjuk, korábban a céhek, majd azok megszűnése után a hivatásokhoz szerveződött kamarák voltak – az utóbbiak ma is azok, – melyek e garanciát képesek biztosítani. Hazánkban is komoly hagyománya van a kamarai mozgalomnak. 1923. március 29-én a mérnöki rendtartásról az Országos Törvénytárban 74 paragrafusból álló 1923. évi XVII. törvénycikk jelent meg. E jogszabály alapján „a mérnökök erkölcsi és anyagi érdekének a közérdekkel összhangban való oltalma és előmozdítása céljából (...) Budapesten szerveztetik” a mérnök-kamara, így az önálló munkát vállaló mérnökök 1923-1945 között az országos hatáskörű Budapesti Mérnöki Kamarába (BMK) kérhették felvételüket. Első magyar mérnöktörvény szerint önálló mérnöki gyakorlatot (köz- vagy magánalkalmazásban) csak az folytathatott, akit a kamara tagjai sorába felvett. A taggá válás előfeltétele a mérnöki oklevél megszerzését követő háromszendónyi szakmai gyakorlat igazolása volt, de e törvény kiemelkedő műszaki tevékenység esetén egyetemi végzettség nélkül is lehetővé tette a tagságot. Távközlési mérnökként példaként említem a BMK-tag Tihanyi Kálmán (1897-1947) mérnök-fizikust, a távolba-vetítéshez kifejlesztett ikonoszkóp, a nagy felbontású képfelvető cső, mai televízió kamera-képcső előfutár feltalálóját. Tihanyi Kálmán 1926. március 20-án kelt szabadalmi kérelmében leírta az általa javasolt töltéstárolás elvét megvalósító televízió-rendszert,

így pár év múlva megszülethetett a XX. század egyik legnagyobb találmányaként jegyzett eszköz, mely lehetővé tette a televíziózás kivirágzását...

A jelzett törvény jogot biztosított a BMK-nak, hogy a jogszabály-terveket előzetesen véleményezze, sőt az Országgyűlés felsőházába is delegálhatott két tagot. A BMK hivatalos folyóirata az 1867-ben alapított Magyar Mérnök- és Építész Egylet Közlönye lett, 1934-től megjelent a Kamara Közleményei elnevezésű periodika is. 1936-ban a BMK egy, a kormányzati negyed szívében fekvő telket kapott a főváros vezetésétől. Itt, a Szalay utca 4. szám alatt épült fel 1939-re a BMK székháza. Az első hazai mérnök-kamarát a Szalasi kormány szüntette meg 1945 februárjában. A negyvenes évek végén berendezkedő kommunista rendszer – a magánkezdeményezést a társadalmi munkamegosztásból kiiktatva – már nem tartott igényt semmiféle hivatás érdekvédelmi mozgalomra. A műszaki értelmiség fejlődését az állampárt által felügyelt tud. egyesületek biztosították, a politikai érdekérvényesítés minden lehetőségétől megfosztva. [1]

Több évtizedes kényszerszünet után, 1990-ben dr. Hajtó Ödön okl. építőmérnök vezetésével jött létre a Mérnöki Kamara Egyesületet (MKE), hogy elősegítse egy köztestületi jogosítvánnyal rendelkező kamara megvalósítását. Indoklás: gróf Széchenyi István szerint „*az egyesületi eszme az emberek között a legnagyobb, s egyben a legszelídebb erő és hatalom.*” Az elődeink nyomdokában haladva, biztosak voltunk abban, hogy a társadalom számára önállóan tevékenykedő mérnök alapvető érdeke a következő három feltétel: *1. a szakmai felkészültség és teljesítmény egy harmadik, független fél általi ötvenkénti minősítése; 2. az üzleti viselkedés, a megbízókhöz való viszony folyamatos megfeleltetése az etikai kódexünk alapján; 3. az anyagi biztonság biztosítása.* Egy saját önkormányzattal működő hivatásrendi mérnök-kamara nem tűri meg tagjai között a kontárokat és követelményeknek megfelelni nem tudókat; törvényi háttérrel a köztestületi hivatásrendi kamara felelősségre tudja vonni a belépéskor írásos ígervényt adó, de azt később be nem tartó mérnököket.

A jelzett megfontolások alapján 1991. október 16-án Rónay István okl. építőmérnök, az MKE Bács-Kiskun megyei csoport vezetőjének támogatásával Szekszárdon, Körösi Miklós okl. építőmérnök elnöklétével megalakítottuk az MKE Tolna megyei csoportját. Ezt követően 1993. november 4-én Budapesten megalakult az MKE Informatikai, Távközlési és Rendszerszervezési Tagozata (ITR) is. Az egyes szakterületeket dr. Szűts István, dr. Gordos Géza és Dinya László fogta össze. Akkoriban a Paksi Atomerőmű mérnökeként egyszerre voltam a területi hatáskörrel működő MKE Tolna megyei csoport és a szakmai területen kompetens MKE ITR tagozat tagja. Utóbbi kapcsán jelzem, az általunk kidolgozott, alakuló ülésen elfogadott alapszabály szerint működünk. A jelzett kamarai tevékenységeken felül tanácsadási, továbbképzési, szervezési, véleményezési, döntés-előkészítési és koordinálási feladatokat is végeztünk. Szakmai kompetenciák érvényesülése érdekében hazai felsőoktatási intézményekkel (pl. BME), tudományos egyesületekkel (pl. HTE, NJSZT) és a hírközlési hatósággal (HIF) igyekeztünk együttműködni. Ezek voltak a felkészülés „boldog” éve.

Ma már történelmi tény: ötvenéves kényszerszünet után, az 1996. évi LVIII. számú törvényben rögzített felhatalmazás alapján, Magyarországon elsőként, 1996. 11. 07-én Bohli Antal okl. építészmérnök vezetésével megalakítottuk a Tolna Megyei Mérnöki Kamarát (TMMK), melyet követett az összes megyében létrehozott a területi elven működő, önálló jogi személyiségű mérnök-kamara. Ezen mérnöki kamarák küldöttei, így többek között jómagam, mint a TMMK választott alelnöke 1997. január 11-én Budapesten megalakítottuk a Magyar Mérnöki Kamarát (MMK). Első elnökünk dr. Hajtó Ödön lett. Hatalmas megtiszteltetésként éltem meg, hogy negyvenévesen a 12 fős MMK Elnökség tagja lehettem, ami komoly feladatvállalással is párosult. Szervezőmunkámnak köszönhetően, a híradástechnikai, távközlési és informatikus végzettségű mérnökök a köztestületi kamarán belül 1997. 05. 09-én dr. Csapodi Csaba okl. villamosmérnök vezetésével megalakítottuk a Hírközlési és Informatikai Tagozatot (MMK HIT). Küldetésünk pillérei: 1. egy független harmadik fél általi minősítéssel (jogosultság) rendelkező mérnökeink szakmai színvonalának növelése; 2. az MMK és a tagság közötti gyors információáramlás biztosítása; 3. a szakmai érdekérvényesítés kivívása. Tihanyi Kálmán mérnök mai követői számára jelzem: soha ne feledjük el prof. dr. Lajtha György, tagozatunk első tiszteletbeli tagjának útmutatását: „*Az evolúcióban a pontos másolás a fennmaradás záloga, míg a pontatlan másolás a fejlődés. A technikában a szabványok, illetve az új technológiák épp e két főtendencia képviselői. A rendnélküli szerveződés éppúgy kihalásra ítélt, mint a megújulni nem tudó.*”

2. AZ MMK TÖRTÉNETI BIZOTTSÁG

MMK Elnökségének kezdeményezésére, az MMK szakmai tagozatok és az önálló jogi személyiséggel rendelkező területi kamarák delegáltjai 2002. február 26-án megalakítottuk a Történeti Bizottságot (TB). [2] Az alakuláskor megválasztott, hatalmas tudomány- és technikatörténeti tapasztalattal rendelkező vezetőnk,

Fejér László okl. vízépítő mérnök, technikatörténész, korábban a vízügyi közgyűjtemények igazgatója, az alábbi három ösvényt jelölte ki, melyen a közös munkát elindítottuk:

1. *A Magyar Mérnöki Kamara szervezeti történetének feltárása;*
2. *A jeles, hajdani mérnökök emlékének ápolása, különös tekintettel kamarai munkásságukra;*
3. *Az MMK tevékenységi körébe tartozó történeti információk áramlásának elősegítése.*

Elmúlt időkben mind a három területen sikerült eredményeket elérnünk. Mint a legfiatalabb, de matematika és történelem iránt azonos mértékű érdeklődéssel „megáldott mérnök” az idő-függvényben is ábrázolható modellekben gondolkodom. Meggyőződésemmé vált, csak a múltunk alapos ismerete, a múltból induló folyamatok megértése gyarapíthatja a jelen és a jövőbeni tudásunkat. Vezérelvem lett a következő: *„A távoli múltunk és közelebbi tegnapiaink ismeretében, a minket körülvevő folyamatok megértése mellett úgy éljünk a jelenben, hogy minden percünk, óránk és napunk gyarapítja a tudásunkat, így ezek együtt egy-egy jó befektetések a holnapokba, az elképzelt távoli jövőnkbe.”*

3. „HISTÓRIA”, „BÚCSUZUNK” ÉS „KÖNYVAJÁNLÓ” ROVATOK

A MMK által 2023. január végén megjelentetett Mérnök Újság (MÚ), a XXX. évfolyam 1. száma. Az indulásra érdemes visszatekinteni. A Technika – Műszaki Szemle 1991/1. szám közepébe befűzött lapokon jelent meg először (1994. augusztusban pedig utoljára) a Mérnöki Kamara Egyesület (MKE) Közleményei c. hírlevél, újságunk kezdetleges, de jó szándéktól vezérelt elődje. Az MKE akkori elnöke, dr. Hajtó Ödön okl. építőmérnök által alapított Mérnök Újság első évfolyamának 1. száma 1994 szeptemberében indult útjára. Később, a MÚ szerkesztéséről az 1997. 01. 11-én alakult MMK Elnöksége által megbízott Szerkesztőbizottság gondoskodott. Induláskor a Szerkesztőbizottság vezetője dr. Hajtó Ödön, az MMK első elnöke volt. Tagjai: dr. Kováts Gábor, dr. Körmöczy Ernő, Sipos László és dr. Visontai József. A jelenlegi Szerkesztőbizottságot Wagner Ernő, az MMK elnöke vezeti. Tagok: Bezzegh András, Holló Csaba, Kéry Tamás, Madaras Botond, Szilágyi András, Szöllőssy Gábor, Zsigmondi András. Főszerkesztő: Dubniczky Miklós.

Az MMK vezetése igyekszik közel kerülni a tagsághoz, így a kommunikációs csatornáit is folyamatosan fejleszti. A MÚ ma már a szakpolitikai kérdésekben irányadó, hivatkozási alapként szolgáló független közéleti magazinná vált. A MÚ kezdetektől gondolja a „História”, a „Búcsúznak”, és a „Könyvajánló” rovatokat. A História rovatba az MMK TB tagokon kívül is befogadunk visszaemlékező írásokat, legyen az személy, mérnök-generáció avagy egy korábbi, még ma is jelentős mérnöki alkotás méltatása. Ugyanígy járunk el a Búcsúznak rovat szerkesztése során. Zömmel olvasóinktól kapjuk a kéziratokat, ahol is a volt munkatársaikról készülnek szakmai nekrológok. A Könyvajánló gazdájaként jelzem, hogy az 1997. áprilisi számban megjelent Al Gore: *Mérlegen a Föld* című recenzió óta több mint ötszáz darab, legutóbb a Neumann János Számítógéptudományi Társaság által gondozott, *Idézhető Neumann János* c. album ismertetője lett közreadva.

4. A MERNOKVAGYOK.HU 2019 © ONLINE

Interneten a <https://mernokvagyok.hu/digitalis-mernok-ujsg/> linkre lépve a következő infó olvasható: az aktuális Mérnök Újság lapszámainak digitális változatát egy hónap eltéréssel, az azt követő hónap első hetében tesszük elérhetővé, PDF változatban. Az előző fejezetben jelzett rovatok kicsit bővebb terjedelemmel, esetenként fotókkal is kiegészítve elérhetők a következő linkeken: <https://mernokvagyok.hu/konyvajanlo/>; <https://mernokvagyok.hu/blog/kategoria/historia/> és <https://mernokvagyok.hu/bucsuzunk/> [3] [4] [5] [6]

5. „MÉRNÖKI ÉVFORDULÓK, EMLÉKNAPOK, PROGRAMOK”

MMK honlap (www.mmk.hu) „A kamaráról” című alkönyvtár „A kamarai szerveződés története” és a „Mérnöki évfordulók, emléknapi és programok” c. rovataira is szeretném még ráirányítani a figyelmet. Az olvasóink megismerhetik a következő fejezetek tartalmát: „A dualizmus mérnökegyesületétől a XXI. század szolgáltató kamarájáig”; „Az újrakezdés”; „Kamara lesz csak azért is!”; „A gyarapodás évtizede”; és a „Megújult aktivitással” Ezeket az írásokat a Mérnök Újság História rovatban eddig megjelentetett cikkek, dr.

Hajtó Ödön alapító-elnök, dr. Kovács Gábor korábbi elnök visszaemlékezései, valamint Barsiné Pataky Etelka korábbi elnök-asszonnyal készült beszélgetések alapján Dubniczky Miklós főszerkesztő készítette.

A „*Mérnöki évfordulók, emléknapok és programok*” című rovat gazdája az MMK Történeti Bizottság. Itt kap helyet az általam szerkesztett, bárki számára letölthető PDF fájl, így a 2023. május végén elhelyezett „*2023. júniusi mérnök évfordulók, emléknapok + programok*” című kalauz, amit érdemes összevetni a „*2014. júniusi mérnök évfordulók, emléknapok*” című írással. Jól látható az olvasói igények változása és így a tartalom fejlődése. E jelzett rovatban kapnak helyet az MMK TB által évente készített dokumentumok, így legutóbb a „*Magyar mérnökök és nevezetes alkotásaik évfordulói 2023-ban*” című összeállítás is. [3] [4] [5] [6] [7]

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Elsősorban a Teremtőnek köszönöm, hogy a feladatokkal gazdagított éveimben mindig vezette elmémet és szívemet. Köszönet illeti szüleimet és nagyszüleimet, akik megszerettették velem az olvasást és megértették a Bibliában (Jn 14:6) található következő idézetet: „*Én vagyok az út, az igazság és az élet!*” Sokat köszönhetek tanáraimnak, munkatársaimnak, barátaimnak, de ezúton mondok köszönetet mindazoknak, akiknek a nyomdai úton, vagy interneten is megjelent anyagait forrásként a munkáim során használhattam. A legtöbb segítséget életem párjától, Siposné Somogyi Andrea tanítónőtől kaptam. Vele továbbra is „*a két fél együtt egy egész*” elv szerint szeretnék élni, folytatni az egyensúlyra, egészséges életmódra való törekvésünket. Az idézet Benedek István: *Pusztába kiáltott szó* című esszégyűjteményből származik, melyet még 1975-ben, a párommal való megismerkedés előtt olvastam először. Tolna megyei mérnökként, egy Babits Mihály idézettel zárom soraimat: „*Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad, annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe.*”

IRODALMI HIVATKOZÁSOK

- [1] Dr. Hajtó Ödön: *A mérnöki hivatásért* - (Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara, 2021.)
- [2] Fejér László szerk.: *Vizeink Krónikája* - (Vízügyi Múzeum, Levéltár és Könyvgyűjtemény, 2001.)
- [3] *História – Tudósnaplár – Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók* – www.tudosnaplar.kfki.hu/historia
- [4] Neumann János Számítógép-tudományi Társaság (NJSZT) Informatikatörténeti Fórum – www.itf.njszt.hu
- [5] *Mérnök Újság* www.mernokvagyok.hu és *MÚ História* rovat www.mernokvagyok.hu/blog/category/historia
- [6] *Mérnöki évfordulók, emléknapok és programok* - 2014. január 1-től www.mmk.hu/kamarai/historia
- [7] *EMT Tudomány- és Technikatörténeti Konferenciák kiadványai* - <https://ttk.emt.ro>